

بررسی طرح «آموزش مهارت تفکر و نگرش سیستمی به دین»

«مؤسسه ...» طرحی را با عنوان «طرح‌نامه مهارت تفکر و نگرش سیستمی به دین» در هشت صفحه تدوین کرده است، تا در صورت تصویب توسط ...، در ضمن پروژه‌های با هدف «تحوّل در علوم انسانی» و «تولید علوم انسانی اسلامی» مورد حمایت قرار گرفته و به انجام رسد. متن حاضر محصول بررسی این طرح است که مشتمل بر معرفی طرح و سپس نقدها و نظرهای کارشناسان مورد تأیید است.

مشخصات طرح

عنوان کامل طرح

مهارت تفکر و نگرش سیستمی به دین راهبردی برای فعال کردن کارآمدی دین در زندگی امروز و فردا

گروه مخاطبان طرح

سه سطح: حوزوی، دانشگاهی، مراکز خاص

محل اجرای طرح

فاز اول استان قم، فاز دوم سطح ملی

مبلغ حمایتی مورد نیاز برای طرح

۹۳۰ مت (میلیون تومان)

مدّت زمان اجرای طرح

یک سال

شیوه اجرای طرح

برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارتی در گروه‌های ۱۰ تا ۱۵ نفره برای مجموعاً ۱۰۰ نفر در استان قم
برگزاری کارگاه‌های فوق برای ۴۰۰ نفر در سطح ملی کل کشور
مجموع کل ساعات آموزشی: ۹ هزار ساعت
حداکثر گروه‌ها: ۵۰ گروه
حداکثر اساتید دوره: ۵۰ نفر

سرفصل‌های آموزش

نگرش سیستمی به دین ۴۰ واحد

روش نیازسنجی ۲۰ واحد
 روش تصمیم‌گیری الگوریتمی ۲۰ واحد
 روش تفکر شبکه‌ای ۲۰ واحد
 روش تحصیل تفکری و مهارت‌محور ۲۰ واحد
 روش اطلاعات‌شناسی ۳۰ واحد
 مبنای دین‌شناسانه ۳۰ واحد

مجموع واحدها: ۱۸۰ واحد درسی به صورت کارگاهی

شیوه محاسبه هزینه‌های طرح

حق‌التدریس هر استاد سطح ۳ حوزه: ساعتی ۷۰ هت (هزار تومان)
 حق‌التدریس هر استاد سطح ۴ حوزه: ساعتی ۱۰۰ هت (هزار تومان)
 منابع و کتاب‌های آموزشی به قیمت پشت جلد تهیه و هزینه آن محاسبه می‌شود

دستمزد پرسنل: ۱۱۰ مت

دستمزد اساتید: ۶۳۰ مت

هزینه‌های مهارتی (لوازم التحریر و تجهیزات آموزشی): ۱۰۰ مت

ایاب و ذهاب اساتید: ۳۰ مت

هزینه‌های جاری (فضای مجازی، کانال و ...): ۶۰ مت

جمع هزینه‌ها: ۹۳۰ مت

نتایج و دستاوردهای مورد انتظار از اجرای طرح

[دستآورد مشخصی در این بخش ذکر نشده است، اما از متن ارائه شده شاید بتوان چنین برداشتی داشت:]

محصول اجرای طرح ایجاد حساسیت در کسانی است که قصد دارند بر اساس نظر خدا زندگی کنند، نه نظریات بشری، نسبت به این موضوع که ضرورت دارد تا راهبردی برای فعال کردن کارآمدی دین در زندگی پیدا شود.

سایر جزئیات بیان شده در طرح

① بیان مسئله ② اهداف طرح ③ اهمیت و ضرورت انجام طرح ④ پیامدهای ناشی از عدم اجرای طرح

نقد و بررسی کارشناس اول

بیان ضرورت طرح

۱. آنچه تحت عنوان «بیان مسئله» در طرح آمده است، به نظر می‌رسد از یک مقاله یا کتاب منتقل شده باشد. زیرا بعد از بیان «ناکارآمدی دین در محیط رقابت نظریات و ایده‌ها برای مدیریت زندگی جمعی» در چهار محور: مدیریت زندگی جمعی، محیط رقابت، کارآمدی، دین، هیچ ضرورت و راهبردی را برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی مورد نظر که موضوع اصلی طرح است ارائه نمی‌دهد. از عبارت «ضرورت تحقیق» داخل متن مشخص می‌شود که این مقدمه قبلاً برای یک پروژه پژوهشی نگارش یافته است و با موضوع این طرح متناسب نشده است.

۲. در بخش «اهمیت و ضرورت انجام طرح» نیز یک مقاله کوتاه درباره «ارتباط مهارت‌محوری با نگرش سیستمی» درج شده است که در نهایت با این جمله پایان می‌یابد: «تا به آن چه می‌دانیم عمل نکنیم، رشدی نخواهیم داشت و راهبرد تحقق آن با تفکر و نگرش سیستمی به دین است». از این بخش نیز ضرورت طرح که برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای مخاطبان ذکر شده در صدر طرح است روشن نمی‌شود.

۳. بخش دیگری که می‌تواند نسبت به ضرورت طرح نکاتی را ارائه کند «پیامدهای ناشی از عدم اجرای طرح» است که با این عبارت آغاز می‌شود: «اغلب مردم در جریان زندگی روزمره غرق شده‌اند». این متن «زندگی مدرن» را توصیف می‌کند و مدعی می‌شود «نگرش سیستمی به دین، راه‌حل مسائل و موضوعات مطرح شده است». اما باز هم صحبتی از برگزاری کارگاه‌های آموزشی و نقش آن در «فعال‌سازی کارآمدی دین» نمی‌کند.

توصیف مراحل اجرایی طرح

۴. بخش مستقلی در طرح برای توصیف مراحل اجرایی و گام‌های تحقق موضوع طرح در نظر گرفته نشده است.
۵. صرفاً یک بخش به معرفی محتوای آموزشی و مهارتی کارگاه‌ها اختصاص یافته است.
۶. در پایان طرح، یک آمار کلی از تعداد کارگاه‌ها و تعداد نفرات شرکت‌کننده در دوره‌های آموزشی ارائه شده که مشخص نیست چه تعدادی از آن‌ها برگزیده از سه سطح مخاطبان طرح هستند، مخاطبانی که در ابتدای طرح با عبارت: سه سطح: حوزوی، دانشگاهی، مراکز خاص، معرفی شده‌اند.
۷. وقتی مراحل اجرایی مشخص نباشد، معلوم نمی‌شود که شرکت‌کنندگان چطور گزینش می‌شوند، باید چه معلومات اولیه و پیش‌نیازهایی داشته باشند، جامعه هدف دقیقاً چیست، دوره‌ها با چه ترتیبی برگزار می‌شود و کدام کارگاه‌ها پیش‌نیاز کارگاه‌های دیگر هستند.
۸. کل پروژه برای یک‌سال طراحی شده، اما روشن نیست فاز نخست چه مدت به طول خواهد انجامید و چه شاخص‌هایی در ارزیابی فاز نخست به کار خواهد رفت، تا در صورت تحقق دستاوردهای مورد انتظار، برای اجرای فاز دوم در سطح ملی اقدام شود. فاز دوم چه مدت طول خواهد کشید؟ در چه شهرهایی؟ نقل و انتقال دانشجویان، حوزویان و پرسنل مراکز خاص برای شرکت در کارگاه‌ها چطور خواهد بود؟
۹. مراکز خاص مشخص نشده‌اند. حتی به صورت کلی ویژگی‌هایی بیان نشده که مشخص کند چه نوع مراکزی هدف اجرای طرح خواهند بود.

معرفی دستاوردها و محصول خروجی طرح

۱۰. در بخشی با عنوان «نتایج و دستاوردهای مورد انتظار ناشی از اجرای طرح» علاوه بر این‌که خود این عنوان نیاز به ویرایش ادبی دارد، هیچ گزاره‌ای دیده نمی‌شود که خروجی پروژه را توصیف کند.
۱۱. بخش «اهداف طرح» نیز متأسفانه ارتباطی با موضوع پروژه ندارد. این بخش فقط حاوی یک عبارت است: «این بحث، نگرشی از بیرون به دین به هدف دستیابی به شبکه کلان دین و ارائه تصویری سیستمی از دین و شفاف‌سازی نقش آن در عرصه تصمیم‌سازی و تدوین استراتژی جوانب مختلف زندگی است». مشخص است این نیز از یک مقاله یا کتاب بدون توجه به تناسب آن با طرح، گزینش و منتقل شده است.

تبیین محتوای آموزشی کارگاه‌ها

۱۲. آن‌چه تحت عنوان «محتوا» بیان شده صرفاً «موضوع» هر کارگاه و مدت اجرای آن است. حتی روشن نشده که این مدت بر اساس ساعت تعیین شده، یا واحد دیگری دارد.
۱۳. طبیعتاً صرف بیان عنوان بحث نمی‌تواند شناخت درستی از محتوا ارائه کند.
۱۴. ارتباط عناوین کارگاه‌ها با هم و جریانی که قرار است در مخاطب ایجاد کنند، تا مهارت نگرش سیستمی به دین برای فعال‌سازی کارآمدی آن را در او پدید آورند، روشن نشده است.

بررسی ظرفیت اجتماعی و امکان‌سنجی طرح

۱۵. برای برگزاری دوره صرفاً به تعداد ۵۰ استاد اشاره شده است. در حالی که روشن نیست این اساتید از کجا فراهم خواهند شد. آیا حقیقتاً این تعداد استاد در تمام کشور بگردیم پیدا می‌شوند که بتوانند نگرش سیستمی به دین را

توصیف کنند، فارغ از این که اصلاً این رویکرد را قبول داشته باشند یا خیر! این نگاه خیلی خوشبینانه است و غیرواقعی به نظر می‌رسد.

۱۶. قرار بر آموزش و مهارت‌افزایی ۵۰۰ نفر است؛ ۱۰۰ نفر در استان قم و ۴۰۰ نفر در سایر شهرهای کشور. اما روشن نیست چرا و با چه انگیزه‌ای این افراد قبول می‌کنند در این دوره‌ها شرکت کنند. آیا با انگیزه‌های معنوی و فی سبیل‌الله حضور خواهند یافت؟ اگر این‌طور است روش‌هایی که برای دعوت به کار می‌روند باید روشن شود. آیا با انگیزه‌های مادی حاضر می‌شوند، یا هدایایی پرداخت می‌شود و یا مدرک معتبری؟ هدیه نقدی در هزینه‌های طرح دیده نشده است. مدرک معتبر نیز روشن نشده تحت کدام نهاد رسمی اعتبار قانونی می‌یابد؛ آموزش عالی و یا نهادی دیگر.

۱۷. دستمزد اساتید ۶۳۰ مت پیش‌بینی شده است، تحت عنوان هزینه‌های آموزشی. در حالی که گفته شده اساتید سطح ۳ ساعتی ۷۰ هت و اساتید سطح ۴ نیز ۱۰۰ هت دریافت می‌کنند. با توجه به ۹ هزار ساعت آموزش، مبلغ ۶۳۰ مت صرفاً امکان استفاده از اساتید سطح ۳ را فراهم می‌کند و هیچ استاد سطح ۴ نمی‌تواند در طرح مشارکت داده شود. ($۶۳۰۰۰ = ۷۰ \times ۹۰۰۰$) این ارقام واقع‌بینانه نیست و با دقت تعیین نشده است.

جمع‌بندی بررسی طرح

۱۸. ضرورت طرح بایستی با نگاه به موضوع آن که برگزاری «کارگاه مهارت‌افزایی» است تبیین شود. یعنی نشان دهد برگزاری این کارگاه‌ها در چه روند و پس از چه فرآیندهایی به کارآمدی دین در چه مقیاس و اندازه‌ای کمک می‌کند.

۱۹. مراحل اجرای طرح باید به صورت گام به گام توصیف شود. خوب است در قالب یک نمودار یا فلوچارت ساده نیز ترسیم گردد. چنین گام‌هایی: جمع و بازنویسی محتوای مورد نیاز برای کارگاه‌ها، شناسایی اساتید و گزینش و تبیین ضرورت‌های دوره، انتخاب جامعه هدف و جذب متریان، آزمون ورودی برای ارزیابی توانایی شرکت‌کنندگان در دوره‌ها، آماده‌سازی محل برگزاری کارگاه‌ها، شیوه برگزاری آزمون پایانی، نحوه اعطای مدرک قابل قبول و مورد پذیرش در انتهای دوره، شیوه رسیدگی به غیبت‌ها و کوتاهی‌های متریان در تلقی مهارت‌ها و مواردی مانند این‌ها.

۲۰. خروجی پروژه باید مشخص شود. مثلاً با چنین بیانی: پس از پایان اجرای کامل این طرح تعداد ۵۰۰ مربی آموزش داده می‌شوند تا با مهارتی که در کارگاه‌ها در شناخت نگرش سیستمی به دین یافته‌اند، بتوانند دوره‌های آموزشی نگرش سیستمی به دین را در مدارس آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها برگزار نمایند. نیمی از این افراد از دانشجویان و نیمی دیگر حوزوی خواهند بود.

۲۱. محتوا باید به صورت دقیق‌تری تبیین شود. این که هر موضوع چه اهدافی دنبال می‌کند و چه مهارت‌هایی را در اختیار فرد می‌گذارد، به صورتی جزئی‌تر. مثلاً: کارگاه ۴۰ ساعته نگرش سیستمی به دین شامل بیان این محورها خواهد بود: نگرش سیستمی چیست؟ تاریخچه آن، تفاوت آن با نگرش سنتی و انتزاعی، تفاوت رویکرد کلّ و جزء به پدیده‌ها با رویکرد کلّی و جزئی، مبانی فلسفی نگرش سیستمی، امکان‌سنجی تحقق رویکرد سیستمی به دین. مهارت‌آموز پس از شرکت در این کارگاه ۴۰ ساعته یاد می‌گیرد که به هر موضوع می‌توان به صورت سیستمی نگاه کرد و بلکه «باید» هر مسئله و موضوعی را در کنش با اجزای درونی و بیرونی آن ملاحظه کرد. او می‌فهمد در صورت نگاه انتزاعی و غیرسیستمی به مسائل دچار آسیب در شناخت موضوع و قضاوت و رسیدن به حکم نادرست می‌شود.

۲۲. باید منابع دستیابی به اساتیدی که می‌توانند این طرح را برگزار کنند مشخص شود. چگونه ۵۰ استاد فراهم خواهد شد و چه مشخصه‌های تحصیلی و آموزشی داشته و چه مدارجی را طی کرده‌اند؟

۲۳. ضرورت دارد مشخص کنیم متریان و مخاطبان طرح چطور شناسایی، دعوت و جذب می‌شوند و به چه شیوه‌ای انگیزه مشارکت در آن‌ها پدید خواهد آمد، آن هم در مقیاسی ۵۰۰ نفره.

۲۴. لازم است محاسبات مالی با دقت بیشتری توصیف شده و به صورت جزئی‌تر تعیین شوند. وقتی مراحل اجرای طرح به درستی بیان شود، این محاسبات نیز دقت بیشتری خواهند یافت. یعنی هزینه‌های فاز نخست جدا از فاز سطح ملّی و هزینه‌های هر گام از اجرای طرح، مانند: شناسایی اساتید، فراخوان و دعوت از دانشجویان، به صورت مستقل قابل تبیین است.

۲۵. اهتمام نویسندگان طرح به موضوع و دغدغه‌های ایشان نسبت به مسائل اجتماعی دین و کارآمدی آن قابل ستایش و قدردانی‌ست. اما نمی‌توان متن ارائه شده را یک طرح یا پروپوزال نامید. بلکه به عنوان پیش‌نویس بهتر است مورد بررسی و اصلاح قرار گیرد، تا در قامت طرح یک پروژه قابل ارائه باشد.

پایان کارشناسی: ۱۲ خرداد ۱۴۰۳

نقد و بررسی کارشناس دوم

[انجام نشده]

نتیجه ارزیابی در شورای راهبردی

[انجام نشده]

